

*Пархомчик Владислав Сергійович,*  
здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ  
*Науковий керівник :*  
*Поштаренко Інна Валеріївна,*  
викладач кафедри кримінального права  
Національної академії внутрішніх справ

## **РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВопорушенням В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Криміногенна ситуація під час повномасштабної збройної агресії РФ проти України залишається складною. За січень-листопад 2023 р. обліковано 453231 кримінальних правопорушень, що на 31 % більше, ніж за аналогічний період минулого року. Зростання рівня злочинності в основному відбулося за рахунок значного збільшення кількості кримінальних правопорушень проти власності (+55,5%) та проти життя і здоров'я особи (+52,3%) порівняно з минулорічними показниками. При цьому за 11 міс. 2023 р. обліковано рекордну за часів незалежності кількість умисних вбивств – 33 707, що на 83,5% більше, ніж у 2022 р. (18363).

Більша половина умисних вбивств, пов'язана із збройним конфліктом, у тому числі їх вчинено в ході бойових дій. Водночас, кількісні показники вимірювання злочинності не відображають якісні зміни цього явища, зумовленими війною і змінами способу життя мільйонів людей. Злочинність в умовах війни зберігає основні довоєнні форми масової протиправної поведінки, спрямовані на незаконне заволодіння чужим майном, заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи, незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин, при цьому доповнюється новими видами протиправної діяльності, пов'язаними з незаконним використанням гуманітарної допомоги, колабораційною діяльністю, ухиленням від мобілізації, корупційними посяганнями у сфері оборони.

В умовах збройного конфлікту РФ проти України, насамперед змінився характер кримінальних правопорушень. Ключовою загрозою для правопорядку стало вчинення на території України міжнародних злочинів, частина з яких некриміналізовані Кримінальним кодексом України, а тому не враховуються кримінальною статистикою.

Ця тема має вельми високу актуальність в сучасному світі, оскільки військові конфлікти та збройні конфронтації є нещадними

реаліями у різних регіонах світу. До ключових аспектів актуальності цієї теми входять:

1. Глобальна стабільність: Умови воєнного стану часто виникають у зв'язку зі збройними конфліктами, терористичними актами або загостренням міжнародних відносин. Розуміння та ефективне реагування на кримінальні правопорушення в цих умовах є важливим для забезпечення міжнародної стабільності та безпеки.

2. Захист прав людини: Під час воєнного стану часто супроводжуються порушення прав людини, включаючи злочини проти людяності, воєнні злочини та грубе порушення міжнародного гуманітарного права. Розслідування цих правопорушень та притягнення винних до відповідальності є важливими для забезпечення справедливості та запобігання подібним подіям у майбутньому.

3. Боротьба з тероризмом: Умови воєнного стану часто стають сприятливими для терористичних організацій, що вчиняють кримінальні акти з метою залякування населення та здійснення політичних амбіцій. Ефективне розслідування та протидія цим організаціям є критичним для забезпечення безпеки та захисту громадян.

Українська система переслідування (досудового розслідування та судового розгляду) за вчинення міжнародних злочинів складається з національних органів влади в системі кримінальної юстиції (органи досудового розслідування, органи прокуратури, суди загальної юрисдикції) та іншого спрямування (наприклад, МЗС в частині роботи над спеціальним трибуналом щодо злочину агресії). До того ж недержавні суб'єкти – громадські організації, адвокати, правозахисники, журналісти активно допомагають у фіксації міжнародних злочинів та наданні інформації про них. Також в цій системі існує міжнародний вимір, адже мова йде про злочини проти миру і безпеки людства, постраждалими від яких є не лише українці, а й уся архітектура міжнародної безпеки.

Тож МКС, іноземні юрисдикції в межах універсальної юрисдикції, інші механізми також залучені до переслідування за міжнародні злочини, вчинені в межах російсько-українського збройного конфлікту. Цей розділ присвячений опису цієї інфраструктури та ролі кожного з її суб'єктів для розуміння того, хто за що відповідає, хто, як і що розслідує та чому ключова роль належить саме національній системі правопорядку та правосуддя.

Наразі національна система переслідування в різних формах працює з усіма видами злочинів, відомими міжнародному кримінальному праву, а саме: 1) порушеннями законів і звичаїв війни

(воєнними злочинами); 2) злочином агресії (планування, підготовка, ініціювання або здійснення, що виражається у конкретних діях, перелічених в резолюції 3314 (XXIX) ГА ООН «Визначення агресії» від 14.12.1974 р.); 3) злочинами проти людяності (які характеризуються широкомасштабним та систематичним нападом на цивільне населення); 4) злочином геноциду (що характеризується наміром повністю або частково винищити одну з захищених груп: національну, расову, етнічну або релігійну). Особливістю національного законодавства, а саме розділу XX Кримінального кодексу України, є те, що чинна редакція кодексу не передбачає такого складу як злочини проти людяності, тож переслідування за цей злочин відбувається у співпраці з міжнародними партнерами України.

Отже, розуміння та вивчення питань розслідування та протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану є не лише актуальними, але й важливими для забезпечення міжнародної стабільності, захисту прав людини та боротьби з тероризмом, а також хочеться зазначити, що вдосконалення системи розслідування та протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану потребує комплексного підходу та впровадження інноваційних методів та стратегій.

Тільки за умови співпраці та координації зусиль на міжнародному рівні можна досягти значних успіхів у боротьбі з кримінальними правопорушеннями в умовах воєнного стану.

#### ***Список використаних джерел***

1. «Актуальні проблеми протидії злочинності і корупції» с.11 URL: [https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/01/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84\\_22.12.2023.pdf](https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2024/01/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84_22.12.2023.pdf)
2. Міжнародні злочини в Україні: огляд національного розслідування та судової практики с. 23 URL: [https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/International\\_crim\\_ukr\\_A4-DLYA-ONLAYN-PUBLIKATSIYI-3.pdf](https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/International_crim_ukr_A4-DLYA-ONLAYN-PUBLIKATSIYI-3.pdf)
3. Кримінальний кодекс України